

Kríggi ella friður?

Tey greifligastu dømi eru í seinastuni komin undan kavi viðvíkjandi smíðan av vápnun og tilvirking av ammunijsjón. Hvert av teim stóru londunum er verri enn annað.

Vit loyva okkum her at taka nokur brot uppáttur úr eini grein í »Tidens Tale»

Hvi miseydnast friðararbeiði?

»Hele Verden har talt om Afrustningskonferencens Fiasko. Kynikere og Spottlere har flot sagt: »Det gik som vi sagde eder!» Mange Militarister glæder sig. Fredsvennerne skjuler deres Hoveder i Skam. Mange i ethvert Land staar forvirrede og spørger: Hvorfor skulde dette mislykkes? ... Hvem er det, eller hvilke Kræfter er det, som foraarsager Forbalingen og bevirkar, at alle Bestaehelser for Afrustning mislykkes? ... Mægtige Faktorer er i Virksomhed imod Afrustning. En er Frygt. Nationerne tør ikke afruste. Frankrigs Fjender siger, at de ikke tør afruste, fordi Frankrig ikke afruster af Frygt for Tyskland ... Andre Lande frygter for de nye Rustningsplaner, som stadig dukker op, medens de Nationer, som vandt Verdenskrigen, ganske naturlig er ivrige efter at bevare Forholdene saadan som de nu er — et Status Quo».

Racahatið. Eginnyttan. Morðgírni eftir peningi og aftur peningi.

»En anden Magt imod Frenden er visse Regeringers bestemte Planer. Vi har set det i det fjerne Osten. I blandt den gule Race er Kræfter i Bevægelse, som gaar i stærk militær Reining. De ønsker at bringe den gule Race frem i Forgrunden, for at de kan styrke deres egen Verdenspolitik. Vi ser det lige saa tydeligt blandt andre Nationer ... Men der er andre stærke Kræfter, der virker til Gunst for Rustninger og Militarisme, der ikke maa overses. Det er de egenlyttige, begerlige Interesser hos private Ejere af Ammunitionsfabrikker ... De vigtigste Centre for Vaabenfabrikation og Vaabenhandel er Frankrig, England og Chekoslovakiet.»

Lutaeigararnir í ammunijsjónarvirkjunum og teirra vald yvir veraldar ríkisstjórnunum.

»Ekskansler Snowden, den nuværende Lord Snowden, sagde, da han endnu var i Underhuset i England, følgende med Hensyn til disse Kapitalisters Interesser og deres Indflydelse over Verdens Regeringerne: Nuvel, hvem er de Aktionærer? Det vilde være for langt for mig at give mere end ganske kort Udvalg fra Fortegnelsen, men jeg finder, at ærede Medlemmer i Underhuset er meget stærkt interesserede. Det vilde i Virkeligheden være umuligt at kaste en Sten over til de modsatte Bænke uden at ramme et Medlem, som

er Aktionær i et eller andet af disse Firmaer.» Og so nevnir hann ein hóp av monnum, av parlamentslimum, ið eru sterkt interessaðir í vápnasmíðing. Millum aðrar nevnir hann »... det ærede Medlem fra Osgoldeross-Kredsen i Yorkshire ... Jeg ønsker ham til Lykke med hans Valg i sidste Uge som Ærespræsident for den frie Kirkes Raad ... han er den store Imperialist ... Jeg finder at han er Aktionær og har 2100 Aktier i Gammell Loird's. En anden af Medlemmerne fra Sheffield figurer praktisk talt paa enhver Fortegnelse (yvir krigsindustriin) ligesom han ogsaa findes i enhver Debat i Underhuset, naar der er en Mulighed for, at flere Penge kan blive anvendt til Rustninger og Skibe. Jeg henviser f. Eks. til Medlemmet for Ecclesalt-Kredsen, Han er Aktionær i John Brown's, Direktør i Gamell Loird's Obligationsbestyrer i Fairfield Company og Aktionær i Coventry Ordnance-Værkerne.

Eitt herligt bilæ! Yvirhevdioð fyri kirkjuni, ið skal prædika frið, og so við hverjari tægr interesseraður i krigsindustriin.

... Ledende Medlemmer af Parlamentet og endog fremragende Ledere inden for Kirken, som f. Eks. Præsidenten for Frikirken Raad, har store Kapitalanbringelser i Ammunitionsfabrikker og har paa denne Maade vældige Indtægter. Der har i de sidste faa Tiaar været den ene store Rustningsskandale efter den anden ... »Sådan verður greitt frá, hvussu greinaður og samanspuninn verðaldarkrigsindustriin er, og hvussu hann økist í risastigum í hvørjum, hvønn einasta dag. Hin týski, enski, franski, japanski o. s. v., hvørt einasta lands krigsindustriur er interesseraður í hvørjum øðrum og arbeida í felagsskapi við øllum midlum ímóti tí ræðuligasta av øllum ræðuliga: kriggi! Og ríkisstjórnirnar eru settar við stórmonnum, ið beinleiðis eru interessaðir og lýdnir tænari hjá krigsindustriin. Tær styðja og fremja vápna- og eiturvirkin av øllum alvi. Í teim stóru londunum er krigsbudgetti milliardiir og stoðugt vaksandi — og tó tala teir stýrandi um at binda frið. Ei sterri »hum-bukkur« til?

Ferðist við »Tjaldur«!

Jólamerkisalan í ár gav í úrslið 274000 kr., eitt óført framstígt meitt saman við hval, ið solan gav tað fyrsta árið — okkurt um 70000 kr.

*) Tient her.

ÚR SUÐUROY

Fiskimannafelagið eigur

at stovna keypslu- og sölufelag.

Fiskimenn virkið og seljið veiðu tykkara sjálvir og keypið tykkara vorur beinleiðis frá útheiminum, ta spara tit minst 200 krónur um árið við keypið og vinna annað-slikt við seluni av veiðuni.

Fyri stuttum skrivaði eg grein við yvirskriftini »Rættleiðing». Hana skrivaði eg vegna brev frá parlamentari okkara harra J. P. Davidsen á Sandi. Í tí greinini skrivaði eg, at vit Porkerningar, t. v. s. arbeidsfólk og fiskimenn, hava keypt 5000 m² av jorð við strondina í Porkeri og at ættanin er at leggja fiskaturkipláss á hesa fløtu. Eg segði eisini, at vit hava biðið Føroya Fiskimannafelag styðja okkum við 5000 krónum annaðhvørt sum »aktier» ella sum lán, og at stjórn felagsins hevur borið seg undan at veita henda stundring.

Seinri eri eg komin til hugs um, at oman fyr stalandi kann misskiljast. Fólk kunna kanska fata tað soleiðis, sum at vit her í bygdini hava biðið F. F. styðja okkum við at keypa teir 5000 m² av jorð, sum eg havi umtalað; men tað er ikki talan um.

Vit hava sum sagt keypt hesa fløtu. Hon liggur frálíka væl fyri sól, passaliga brott, nær við strond, og akvegur kemur mitt igjøgnum hesa fløtu. Hon er tí sera væl hóskaði til fiskaturkipláss. Ættanin er komandi heyst at byrja at bróta grót, sum fæst almikið beint við fløtuna, og leggja plássioð, 30 menn eru partaeigarar, og allir ætla at arbeida, so skjótt fer at ganga frá hondini. Hetta er alt gott og væl; men ættanin er at halda áfram og ikki helma í, fyrr enn vit hava fiskaturkipláss, turkipláss, keypslu- og sölufelag, soleiðis at arbeidsfólk og fiskimenn kunna vera teirra egnu arbeidsgevarar, teirra egnu keypmenn, teirra egnu solumenn og teirra egnu harrar, eingin undir og eingin yvir teimum.

Fyri at fáa hetta í lag mega vit nýta pening, nógvan pening, nógv meira enn vit sjálvir kunna leggja fram á borðið. Lán kunna fáast, tað vita vit, og vit hava eisini granskað móguleikarnar fyr lán, bæði innan- og uttanlands; men vit halda, at F. F. av rættum átti at styðjað okkum, tí tað mál, vit arbeida fyri, er just tað sama, sum tað, ið F. F. má míða ímóti. Ífall F. F. skal gagna limum sinum til fullnar.

Í 1911, tá F. F. varð stovnað, máttu fiskimenn luttaka í fiskiskipum úttræðslum sum t. d.: salt, kol, agn, byrsur, lóður, bát,

havnaavgift o. s. fr. Hesum eru fiskimenn sloppir undan. Umframt hava teir fingið rætt til 35 pct. í staðin fyr 33½ pct. Alt hetta er gott og væl; men av øllum, ið vunnið er, er frábytsrætturin tað týðningarmesta. Men hvussu verður frábytsrætturin nýttur?

Um várini, tá skipini eru farin út um boðarnar, fara reiðarar ella rættari sagt fiskakeypmenn til Havnar at halda fund um fiskaprísir. Har gera teir av sína millum, hvussu mikið teir skulu lata fiskimennin fáa fyr fiskin, sum hesir neyðar menn liggja og váða lívið eftir uppi við brimbarðu strendur Suðurlandsins. Tá skipini koma heim, og fiskimenn spyrja, hvussu mikið teir fáa fyr fiskin, fáa teir sum oftast til svars, at fiskaprísurin er lítill og eingin; tí fiskur kann ikki seljast. Utendingar skoyta ikki um fisk, hvør einstaki marknaður er yvirfylltur av fiski. Ikki slepst av við fisk uttan fyr lítið ella einki. Teir — keypmenninir — summir av teim leggja aftrat, at teir fyri Guðs barmhjartagheitir skuld skulu keypa fiskin, ikki fyri vinning skuld — tvorturimóti — tapið er vist; men teim tykir synd í fiskimenninum. Teir vilja tí geva teim neyðar monnum nokur oyrrur fyr fiskin. Hvussu rætt, hetta er, kunna vit skilja, tá vit hugsa um, at fiskimenn finga 25 oyru fyr kg seinasta summer, samstundis sum islendskur fiskur varð innfordur fyr 33 oyru kg. Sjáldsamur kærlleiki!! ið forøyskir keypmenn hava til islendingar!! Tí kærlleiki er tað, ið hækkar fiskaprísir, tað vita vit — annars var hann svart einki. »Underligt med den Elskens».

Sum eg segði í áðni, so er tað ofta og títt, at fiskimenn verða móttiknir við tí svari, at lítið ella einki fæst fyr fiskin. Teir líta í ymsar ættir, hvør hyggur at øðrum, hvat skulu teir gera við fiskin? Nú nokur ár hava smærri keypmenn keypt fisk fyri betri prís; men tað eru bert smærri fiskarúgvur, ið teir kunnu keypa. Fjöldin má selja til stórkeypmennin fyr tann ásetta prísir — Gabelprísir.

Hevði F. F. kunnað keypt tann partin, sum manningin eigur — ella enn tá kunnað turkað hann og sel hann til útlandini fyr fiskimennin — so lá landið ódrísi fyri, so sluppu fiskimenn frá at dansa eftir Gabels látupípu, so hevði prísurin hjá reiðarunum eisini gingið upp eftir; tí ikki vilja teir verða av við fiskin. Orsakin til tann lága prísir er tann, at stórkeypmennin vita, at fiskimenninir noyðast at selja til

teirra. Tí hvar skulu teir fara við fiskinum? Teir eru bundnir við hondum og fótum — eins og tá ið Gabel raddi í Føroyum.

Føroya fiskimenn! Slitið Gabelsbondini av tykkum!: F. F. kann gera tað!!!

Ja, F. F. kann leggja fiskaturkipláss og byggja turkipláss. F. F. eigur út ímóti 70 tús. kr., tá limagjaldið fyr 1935 er innkomíð. Við slíkum peningi kann nógv gerast; tí lán fæst. Eg vil mæla fiskimenninum til at kanna eftir, hvar ið líkindi eru til at leggja fiskapláss og byggja turkipláss. Turkipláss nýtast sjálvandi ferri, soleiðis at turkipláss kunna leggjast um ikki turkipláss er í somu bygdini. Til fiskaturkiplássini nýtist F. F. ikki at lata eitt oyra. Eg sigi fyri Porkeris bygd. Vit vilja sjálvir fyr uttan nakran stundring leggja o. u. 5000 m² av góðum turkiplási. Vit spyrja bert F. F. og harvið Føroya fiskimenn: vilja tit lata okkum fáa fisk at turka? Kunna vit líta á, at tit vilja arbeida saman við okkum? Vit biðja um einki, uttan at sleppa at turka fiskin fyr fiskimenn fyr hampuligan pening. Seinri, tá vit fara at byggja turkiplási, ætla vit at biðja F. F. tekna 5000 kr. sum »aktier» í húsið. Hvat siga føroyskir fiskimenn um tað? Svarið mæi her í blaðnum.

(Framhald.)

J. H. Danbjørg.

Tíðindi.

Johan Olaus Djurhuus.

Um nýárið skrivaði eg, at ein kendur gamal maður higani úr bygdini, harra Johan Olaus Djurhuus, lá illa sjúkur niðri á ríkissjúkrahúsinum í Keypmannahavn, har hann er skotin stórur skurð (opération). Øll vón um lív var vikin burtur — einki annað enn deyðin var at vænta. Men nú tilbetur er ódrísi. Tað tykist nú, sum lívið hevur sigrað, og deyðin mátti víkja — fyri hesa ferð. Láus er nú ein gamal maður, og mong ár hevur hann tessvegna ikki eftir; men hann er lívsglaður og arbeidsamur, so vit gleða okkum til, at vón er um, at hann enn í nokur ár kann halda áfram í starvi sínum til gagn fyri bygdina.

J. H. D.

Ein grein,

»Lidt om Forholdene paa Tveraa i det Herrens Aar 1935», skrivað av harra Johan Bech, Tvorøyrri, má steðga til næsta blað.